

ԳԵՈՌԻՄ

LYDIAN
INTERNATIONAL

ԳԵՈՌԻՄ ՓԲԸ Ամսաթերթ, մայիս 2014, էջ 1

Տնտեսապես ձեռնառու ավանդույթների վերականգնում

Համաշխարհային բանկի հայաստանյան գրասենյակի ղեկավար Ժան Միշել Հափին հողված է հրապարակել հայաստանյան հանքարդյունաբերության թեմայով, որը ներկայացնում ենք ստորև:

"Եթե ինձանից պահանջվեր ընտրել Հայաստանի արտահանման հիմնական աղբյուրը և տնտեսական աճի շարժիչը, ապա ես կընտրեի հանքարդյունաբերությունը: Մակայն հանքարդյունաբերությունը ռիսկային բիզնես է և հղի է խոչընդոտներով. հետախուզական աշխատանքները հաճախ ավարտվում են զրոյական արդյունքով: Ներդրումները գերազանցում են մի քանի հարյուր միլիոն դոլարը: Հումքային ապրանքների գները ենթակա են կտրուկ փոփոխությունների, և կառավարությունները կարող են փոփոխել հարկման մեխանիզմները: Բացի այդ, կարող են լինել լուրջ սոցիալական ռիսկեր՝ կապված ամբարտակների, պոչամբարների և վերաբնակեցման քաղաքականության հետ: Մակայն այս ռիսկերը կարելի է մեղմել:

Օրինակ, երկրաբանական թարմ տեղեկատվության հասանելիությունը և լիցենզիաների տրամադրման կանխատեսելիությունը նվազեցնում է ռիսկը: Ներդրումային ռիսկերը կարելի է մեղմել կառավարության և ընկերությունների համատեղ աշխատանքի միջոցով՝ ենթակառուցվածքային ծախսերը նվազեցնելու ուղղությամբ, այնպես, որ դրանից շահեն նաև մյուս արտադրողներն ու սպառողները:

Մտահոգության մեկ այլ հարց է արդյունաբերական հանքերի բնապահպանական ցուցանիշները: Այդ ռիսկերը նվազեցնելու գործիքները ներառում է ավելի խիստ օրենսդրություն, ֆինանսական երաշխիքներ՝ բնապահպանական զսասի հետ կապված, ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, մոնիթորինգի և գնահատման հուսալի մեխանիզմներ:

Սոցիալական ռիսկերի մեղմումը նույնպես կարևոր է հաշվի առնելով հանքերի ազդեցությունը հա-

Ռիսկային լինելը չի նշանակում, որ հանքարդյունաբերությունը անպատասխանատու բիզնես է կամ պետք է այդպիսին լինի: Այս ռիսկերից շատերը կարելի է մեղմել կամ վերացնել: Դա պահանջում է պատշաճ քաղաքականություն, օրենքներ, կարգավորումներ, դրանց պատշաճ կիրառում և պլանավորում: Ընդ որում, այս ամենը պետք է իրականացվի մինչև հանքի բացվելը:

Ժան Միշել Հափին

Համաշխարհային Բանկի ներկայացուցիչը հանքարդյունաբերության մասին

մայնքների վրա և աշխատատեղեր ստեղծելուց բացի, այլ օգուտներ ապահովելու անհրաժեշտությունը: Խիստ օրենքներն ու կարգավորումները հաճախ բավարար չեն բոլոր ռիսկերը նվազեցնելու համար: Կառավարությունները պետք է նաև մեծացնեն իրենց կարգավորիչ հզորություններն ու տեխնիկական հնարավորությունները: Եվ վերջապես, եթե կան ռիսկերի հետ կապված վեճեր, ներառյալ այն, թե ով պետք է կրի այդ ռիսկերը, կարևոր է ունենալ վեճերի լուծման ուժեղ մեխանիզմներ կամ ինստիտուտներ, որոնք հասանելի կլինեն բոլորի համար:

Այս տարվա մարտի վերջին, առաջին անգամ Հայաստանում, պետական պաշտոնյաները, տեղական իշխանու-

թյունները, համայնքների ղեկավարները և քաղաքացիական հասարակությունը ներկայացնող կազմակերպությունները քննարկեցին պատասխանատու հանքարդյունաբերության լավագույն փորձը: Նախորդ տարիներին Համաշխարհային բանկը աջակցել է Հայաստանին՝ միջազգային ստանդարտներին համապատասխան հանքարդյունաբերության նոր օրենսդրության մշակման հարցում: Լուրջ փոփոխություններ են կատարվել հարկման մեխանիզմներում: Արդյունքում՝ հանքային ռոյալթիներից ստացվող հարկային եկամուտները 2012 թ. հասան 39 միլիոն դոլարի, իսկ 2013թ.՝ 45.3 միլիոն դոլարի: 2011 թվականին հարկման հին ռեժիմի պայմաններում, ռոյալթիները ընդամենը 17.9 միլիոն դոլար էին:"

ԱՅՍ ՀԱՄԱՐՈՒՄ՝

Ռիսկայինից պատասխանատու բիզնես

Հարցազրույց Ընկերության նոր տնօրեն Հովարդ Սթիվենսոնի հետ

Մեդիամաքսի հարցազրույցը **Լի-դիան Բևթերնեյշենկի նախագահ** և **գլխավոր տնօրեն Հովարդ Սթիվենսոնի** հետ.

-Որպես Ընկերության նոր գործադիր տնօրեն՝ որո՞նք եք համարում ընկերության և Ամուլսարի հանքի առաջնային մարտահրավերներն ու հնարավորությունները:

- Որպես նոր նախագիծ իրականացնող հանքարդյունաբերական ընկերություն, մենք հնարավորություն ունենք իրականացնել այնպիսի ծրագիր, որից կօգտվեն բոլոր շահառուները. երկիրը, հարակից համայնքներն ու ընկերության բաժնետերերը: Ինչ վերաբերում է մարտահրավերներին, ընկերությունը նախորդ տարի ստիպված տեղափոխեց կույտային տարրավազման հարթակի տեղադիրքը, քանի որ կառավարության կայացրած որոշումը սահմանափակում էր դրա կառուցման հնարավորությունը նախապես ընտրված վայրում:

Այդ պատճառով ներկայումս թարմացնում ենք տեխնիկատնտեսական հաշվարկները, բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության գնահատականը: Երբ ավարտենք այս աշխատանքները, կշարունակվեն ծրագրի ֆինանսավորման և զարգացման աշխատանքները: Հուսով եմ՝ գերժամանակակից բնապահպանական կառավարմամբ օրինակելի հանք շահագործելու հնարավորությունն իրականություն դարձնել:

-Մտահոգություններից է նաև Ամուլսարի հանքի հնարավոր ազդեցությունը Ջերմուկի վրա:

- Դա հասկանալի մտահոգություն է. հասկանում ենք, որ անվտանգությանն առնչվող երաշխիքները, որ ստալիս է ընկերությունը, բավարար չեն շահագրգիռ կողմերի մրտահոգությունները վերացնելու համար: Ահա թե ինչու նախապես հրապարակեցինք Ջերմուկի վրա ազդեցության նախնական գնահատականը, թեև բնապահպանական և սոցիալական ազդեցության գրնահատականը դեռ ավարտված չէ: Փոշու, ստորգետնյա ջրերի, աղմուկի և այլ մտահոգություններին առնչվող նախնական զեկույցները հասանելի են Գեոթրիփ կայքում:

«Հուսով եմ, որ Հայաստանում օրինակելի հանք շահագործելու հնարավորություն կունենանք»

մայիս 2014, Էջ 2

Մա գիտական հետազոտություն է՝ իրականացված միջազգային անկախ խորհրդատվական ընկերությունների կողմից, որոնք ավելի քան հարյուր տարվա փորձ ունեն: Տարիների ընթացքում արված հետազոտությունները պարզել են, որ Ջերմուկի վրա պոտենցիալ բնապահպանական անբարենպաստ ազդեցություն չի կարող լինել: Պարզ ասեմ. եթե հետազոտությունները ցույց տային, որ գոյություն ունի նման վտանգ, ծրագիրը երբեք միջազգային ֆինանսավորում չէր ստանա: Այդպիսին են միջազգային չափանիշները ժամանակակից հանքարդյունաբերության ոլորտում: Այնուհանդերձ, մենք հասկանում ենք բոլոր մտահոգությունները և բաց ենք շահառուներին անհանգստացնող հարցերի շուրջ հետազոտ քննարկումներին:

- Արդյո՞ք հանքը կարող է շահագործվել՝ գտնվելով առողջարանային քաղաքի կողքին:

- Նախորդ տարի Լիդիանի ջախջախյալ Ամուլսարի ազդակիր համայնքների ղեկավարներն այցելեցին ԱՄՆ-ի Կոլորադո նահանգի հանքային աղբյուրների առողջարանների կողքին շահագործվող որոշ հանքեր: Ի դեպ, ինքս այդ շրջանից եմ: Այդ հանքերն արդեն մի քանի տասնամյակ անվտանգ գործում և տնտեսական դրական ազդեցություն են թողնում շրջակա համայնքների վրա: Նման օրինակներ կան ամբողջ աշխարհում: Անվտանգ և ժամանակակից հանքերը տնտեսական օգուտ են բերում, օգնում են թակառույցների զարգացմանը և նպաստում այլ ոլորտների (այդ թվում տուրիզմի) կայացմանը: Այնպես որ, այո, դա հնարավոր և ամբողջովին իրագործելի է ժամանակակից տեխնոլոգիաների պայմաններում:

- Ձեր ընկերությունը մշտապես շեշտել է Ամուլսարի հանքի կարևորությունը միջազգային ներդրողների ուշադրությունը Հայաստանի վրա գրավելու առումով. ինչքանո՞վ է այս նախագիծը և Հայաստանը հետաքրքրում ներդրողներին:

- Նույնիսկ ավանդական հանքարդյունաբերական երկրներ համարվող Կանադան, Ավստրալիան, Բրազիլիան և Չինի նեժ ջանքեր են գործադրում ներդրողներին գրավելու համար: Հետախուզական փուլը թանկ է և ոչ միշտ արդյունավետ: Բացի այդ՝ շատ չեն այն միջազգային ներդրողները, որոնք ցանկանում են ներդնել: Ամուլսարի ծրագիրն այս առումով բավական հաջող է գործադրված մեծ ջանքերի շնորհիվ: Ընկերությունը Հայաստանը և ծրագիրը ներկա-

յացրել է տարբեր կոնֆերանսների: Հարկ է նշել, որ ներդրումների ներգրավումը ենթադրում է նաև ճիշտ հավասարակշռություն՝ գտնել ներդրողների ներդրումները վերադարձնելու ակնկալիքների և շահագրգիռ կողմերի շահերի միջև:

- Արդյո՞ք այդ հավասարակշռությունը հնարավոր է:

- Դա է տնտեսական հաջողության գաղտնիքը: Ինչ վերաբերում է հանքարդյունաբերությանը, զարգացող երկրների շատ օրինակներ կան, որտեղ աճը հնարավոր է դարձել բարենպաստ ներդրումային միջավայրի և հանքարդյունաբերությունում կատարվող ներդրումների բազմապատկան շնորհիվ: Հարկերը, աշխատատեղերը, հողի հարկերը, տեղի փոքր և միջին ձեռնարկատիրությունների ներգրավումը նպաստում են տնտեսական աճին: Այս ոլորտում յուրաքանչյուր ուղղակի աշխատատեղի դիմաց ստեղծվում է 3-5 անուղղակի աշխատատեղեր: Թեև ծրագիրը դեռևս շահագործման փուլում չէ, Ամուլսարում արդեն աջակցում ենք տեղական մի քանի փոքր և միջին բիզնեսների, որոնք փոխադրման և մատակարարման ծառայություն են մատուցում: Երբ սկսվի հանքի շահագործումը, այս դրական ազդեցությունը զգալիորեն կավելանա: Կստեղծվեն ավելի քան 1500 աշխատատեղ շինարարության փուլում և 500՝ շահագործման ընթացքում:

- Ո՞րն է հաջողված ծրագրի չափանիշը:

- Հաջողված է այն ծրագիրը, որը ներառում է նորագույն մեթոդներով ապահովված անվտանգություն ու բնապահպանական կառավարում և գործում է կորպորատիվ սոցիալական պատասխանատվության սկզբունքների սահմաններում: Նախագիծ, որը թե՛ եկամտաբեր է, թե՛ օրինակելի այդ ցուցանիշների առումով: Հանքարդյունաբերությունը առնչվում է ամենատարբեր կողմերին՝ կառավարություն, համայնքներ, ներդրողներ, հասարակության տարբեր շերտեր: Մեր նպատակն է ունենալ լավ բիզնես նախագիծ, որից կշահեն ծրագրին այս կամ այն կերպ առնչվող բոլոր շահագրգիռ կողմերը: Ամբողջ հոդվածը տես <http://www.mediamax.am/am/news/interviews/10273/> կայքէջում:

Ս.թ. հունիսի սկզբին Ընկերությունը պլանավորում է կազմակերպել հանդիպումներ Գորայք, Սարավան և Գնդեվազ համայնքներում՝ ներկայացնելու 2014թ. բնապահպանական և սոցիալական պլանները և լսելու բնակչության հարցերն ու խնդիրները: